

Savunma Sanayi Sektörü Genel Görünümü

2 Mayıs 2025

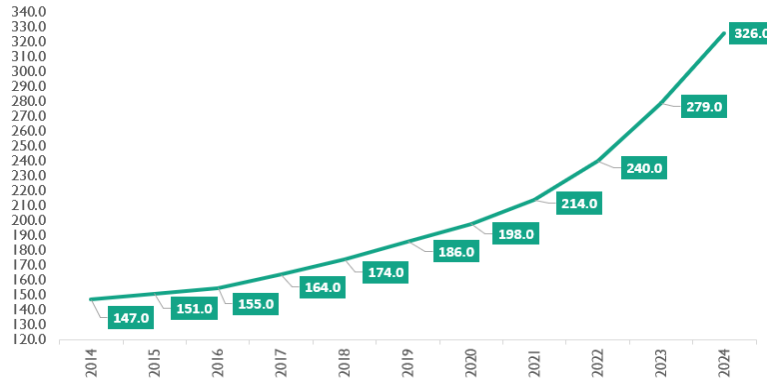
Jeopolitik Risklere Paralel Dünya Genelinde Savunma Sanayi'nin Payı Artış Gösteriyor...

Dünya genelinde savunma bütçeleri son yıllarda belirgin şekilde artış göstermiştir. Özellikle Avrupa ülkeleri ile Asya-Pasifik bölgesindeki devletler, artan güvenlik endişeleri ve bölgesel tehdit algıları doğrultusunda savunma harcamalarını kayda değer ölçüde artırmıştır. 2024 yılında küresel savunma harcamaları 2,46 trilyon ABD dolarına ulaşarak, 2023'teki 2,24 trilyon dolarlık seviyenin üzerine [çıkmıştır](#). Gerçek (enflasyonla düzeltilmiş) büyüme oranı 2022'de %3,5 seviyesindeyken, 2023'te %6,5'e, 2024'te ise %7,4'e yükselmiştir. Sahra Altı Afrika dışında tüm bölgeler 2024'te reel olarak büyüme kaydetmiştir. Küresel savunma harcamalarının GSYH'ye oranı 2022'de %1,59, 2023'te %1,80 ve 2024'te %1,94 olarak [gerçekleşmiştir](#). Bu oranlar, savunma sanayisinin ekonomik büyüklük içindeki payının arttığını ortaya koymaktadır. Avrupa, 2024'te savunma harcamalarında %11,7'lik reel büyüme kaydetmiştir. Almanya'nın savunma bütçesi %23,2 oranında artmış ve ülke, dünyadaki en büyük 4. savunma bütçesine sahip olmuştur. Polonya ise 2022'de 20. sıradayken, 2024'te dünyanın en büyük 15. savunma bütçesine sahip ülkesi konumuna yükselmiştir. 2014 yılıyla kıyaslandığında, Avrupa'daki savunma harcamaları nominal olarak %50'den fazla artmıştır. Bu gelişmeler, Avrupa'nın güvenlik endişeleri doğrultusunda askeri kapasitesini önemli ölçüde genişlettiğini göstermektedir.

AB'nin Savunma Sanayiinde Rolü Derinleşiyor...

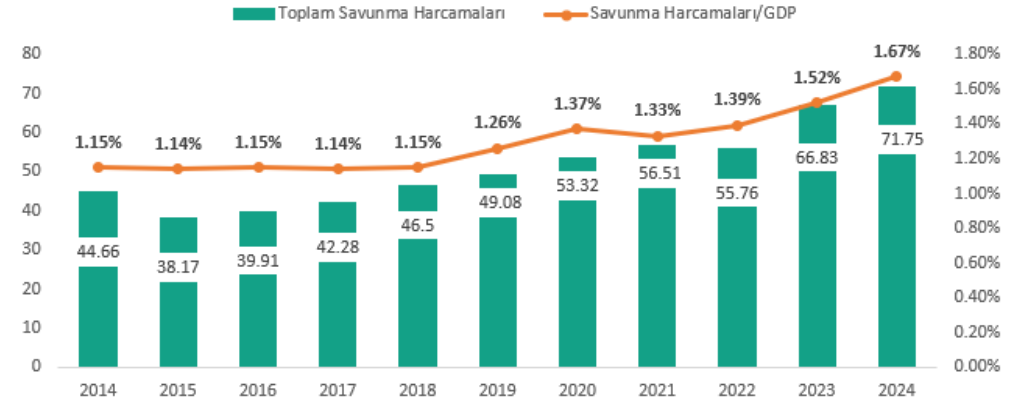
Yeni Mekanizmalar ve Ortaklıklar... 2010'ların ortalarından itibaren AB, üye devletlerin savunma sanayilerini iş birliğine teşvik etmeye yönelik adımlar atmıştır. 2004'ten bu yana Ar-Ge alanında faaliyet gösteren AB, 2017 yılında iki yıllık 90 milyon euroluk Hazırlık Eylemi ile savunma araştırmalarını desteklemiştir. Bunu, 2019'da 500 milyon euro bütçeli Avrupa Savunma Sanayi Geliştirme Programı izlemiştir. 2021 yılında ise, yedi yıllık AB bütçesinde yaklaşık 8 milyar Euro kaynağa sahip Avrupa Savunma Fonu kurularak savunma Ar-Ge'sine kapsamlı bir finansman [sağlanmıştır](#). Ek olarak, üye devletler tarafından kurulan ve 2004'ten beri faaliyet gösteren Avrupa Savunma Ajansı (EDA), askeri yetenek geliştirme alanında çeşitli girişimlere öncülük etti. Ancak, NATO ile yaşanan yapısal uyumsuzluklar nedeniyle etkisi sınırlı kaldı. Yetenek Geliştirme Planı ve Yıllık Koordineli Savunma Gözden Geçirmesi gibi araçlar aracılığıyla ortak ihtiyaçların tespiti için önemli bir zemin hazırlanmıştır. 2017'de başlatılan Kalıcı Yapılandırılmış İşbirliği (PESCO) ise, bağlayıcı savunma taahhütlerinin yanı sıra altyapı geliştirme ve askeri hareketliliği kolaylaştırmaya yönelik 66 projeden oluşmuştur. Bu projeler, özellikle Askerî Hareketlilik başlığı altında, 1,7 milyar euroluk Avrupa'yı Birleştirme Mekanizması fonundan yararlandığını gösteriyor.

Grafik 1: Avrupa Birliği Savunma Sanayi Harcamaları (milyar EUR)

Kaynak: European Council, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Grafik 2: Askeri Harcamalar (milyar EUR) (2014-2024) - Almanya

Kaynak: STATISTA, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Savunma Sanayi Sektörü Genel Görünümü

2 Mayıs 2025

Rusya'nın 2022'deki tam ölçekli Ukrayna işgali sonrasında AB, savunma alanındaki rolünü daha da pekiştirmiştir. 2014'te Kırım'ın ilhakıyla başlayan savunma harcamalarındaki artış süreci, 2022 sonrası hız kazanmıştır. Özellikle doğu kanadındaki ülkelerde savunma bütçeleri belirgin bir biçimde artmıştır. 2025 itibarıyla NATO üyelerinin 23'ü (%70+) savunmaya GSYİH'lerinin en az %2'sini ayırarak 2014'teki hedefi gerçekleştirmiştir. Bu süreçte oluşturulan EDIRPA (300 milyon Euro) ve ASAP (500 milyon Euro) gibi yeni araçlar, ortak savunma alımlarına ve mühimmat üretiminin artırılmasına destek [vermektedir](#). Ayrıca, Mart 2023'te yayımlanan Avrupa Savunma Sanayi Stratejisi (EDIS) ile AB, uzun vadeli savunma hazırlığını hedefleyen daha iddialı stratejik amaçlar belirlemiştir. Buna göre, 2030 yılına kadar savunma alımlarının %50'sinin AB içinden yapılması ve ortak alımların toplamın en az %40'ını oluşturması [öngörülmektedir](#). **Bu adımlar, AB'nin sadece bir normlar birliği değil, aynı zamanda stratejik özerklik arayışında olan bir güvenlik aktörü haline geldiğini düşünüyoruz. Ancak uygulamadaki başarısı, üye devletlerin siyasi iradesi ve eşgüdüm kapasitesiyle doğrudan ilişkili olmasını bekliyoruz. Ek olarak, AB'ye üye ülkelerin birliğin liderliğini elde etme isteklerini de bir başka etken olarak değerlendiriyoruz.**

Avrupa Savunmada Vites Yükseltiyor: 800 Milyar Euroluk Yeniden Silahlanma Planı

Avrupa Birliği, son yıllarda artan jeopolitik gerilimler ve güvenlik tehditleri karşısında savunma politikalarını güçlendirme yönünde önemli adımlar atmaktadır. Bu kapsamda, AB Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, "Avrupa'yı Yeniden Silahlandırma Planı" adı altında yaklaşık 800 milyar euro değerinde bir savunma harcaması planı sunmuştur. İlk adımlar arasında savunma harcamalarını artırmak için bütçe kurallarının gevşetilmesi, AB ülkeleri arasında savunma harcamalarının %35'inin ortak finansmanla karşılanmasının hedeflenmesi, 1,5 milyar euroluk Avrupa Savunma Sanayi Programı'nın başlatılması ve NATO öncelikleriyle uyum sağlanması yer almaktadır. Plan, üye devletlerin savunma harcamalarını artırmalarını teşvik ederken, AB Komisyonu'nun ortak borçlanma yoluyla ek finansman sağlamasını da içermektedir. Savunma bütçesinin büyük bir kısmı, üye devletlerin gayrisafi yurt içi hasıllarının belirli bir yüzdesini savunmaya yönlendirmesiyle karşılanacaktır. Avrupa Komisyonu, üye ülkelerin savunma harcamalarını ortalama %1,5 artırmalarını beklemekte ve bu artışın toplamda 650 milyar euro civarında bir ek kaynak yaratacağını öngörmektedir. Bunun yanı sıra, kalan 150 milyar euroluk kısmın AB'nin sermaye piyasalarından borçlanarak sağlanması [planlanmaktadır](#). Bu yöntem, pandeminin ekonomik etkilerini hafifletmek için kullanılan SURE programına benzer bir mekanizma üzerinden uygulanacaktır.

Stratejinin temel unsurları arasında AB merkezli silah üretimine öncelik verilmesi, maliyetleri düşürmek için ortak tedarik süreçlerinin teşvik edilmesi, savunma fonlarının etkinleştirilmesi, hava savunması ve askeri hareketlilik gibi güvenlik açıklarının giderilmesi ve savunma yatırımlarındaki bürokratik engellerin azaltılması bulunmaktadır. Bu adımların, Ukrayna'nın ihtiyaç duyduğu kaynakların sağlanması ve son olarak Trump-Zelenski görüşmesinin ardından ABD'nin bölgedeki desteğinin belirsizleşmesi karşısında AB'nin kendi güvenliğini sağlama gerekliliğinden kaynaklandığı ifade edilmektedir. Ayrıca, AB'nin NATO içindeki rolünü güçlendirmek ve savunma sanayisini geliştirmek amacıyla ortak tedarik süreçleri ve askeri endüstriyel kompleksin güçlendirilmesi planlanmaktadır. Silahlanma planı çerçevesinde, hava ve füze savunma sistemleri, insansız hava araçları, anti-drone teknolojileri ve mühimmat gibi stratejik öneme sahip alanlara yatırım yapılması hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra, siber güvenlik, askeri hareketlilik ve lojistik altyapı gibi unsurlar da finansman planının önemli bir parçası olarak [değerlendirilmektedir](#).

Ek olarak, AB savunma sanayi projelerinde üye devletler arasındaki iş birliğini artırmayı ve ortak projeler yoluyla Avrupa'nın savunma kapasitesini güçlendirmeyi ana hedef olarak görmektedir. Bu planın hayata geçirilmesi sürecinde Avrupa Komisyonu'nun aldığı kararlar bazı tartışmalara yol açmıştır. Komisyon, karar alma mekanizmasını hızlandırmak amacıyla Avrupa Birliği'nin işleyişine ilişkin Antlaşma'nın 122. maddesini kullanarak Avrupa Parlamentosu'nu sürecin dışında bırakmıştır. Bu durum, demokratik süreçlerin devre dışı bırakıldığı yönündeki eleştirileri beraberinde [getirmiştir](#). Avrupa Parlamentosu'ndaki bazı üyeler, bu yöntemin hesap verebilirliği azalttığını savunarak, savunma politikalarının daha geniş bir demokratik katılım ile şekillendirilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Plan, aynı zamanda üye devletler arasında farklı görüşlerin ortaya çıkmasına da neden oldu. Özellikle artan savunma harcamalarının kamu finansmanı üzerindeki etkileri tartışma konusu hâline gelmiştir. Örneğin, İtalya'nın eski başbakanı Giuseppe Conte, AB'nin silahlanma harcamalarını artırmasını "gereksiz bir masraf" olarak nitelendirmiş ve bu kaynakların sağlık, eğitim ve sosyal güvenlik gibi alanlara yönlendirilmesi gerektiğini [savunmuştur](#). Buna karşın, Baltık ülkeleri ve Polonya gibi güvenlik kaygıları daha yüksek olan ülkeler, AB'nin savunma yatırımlarını artırmasını zorunlu bir adım olarak değerlendirmektedir.

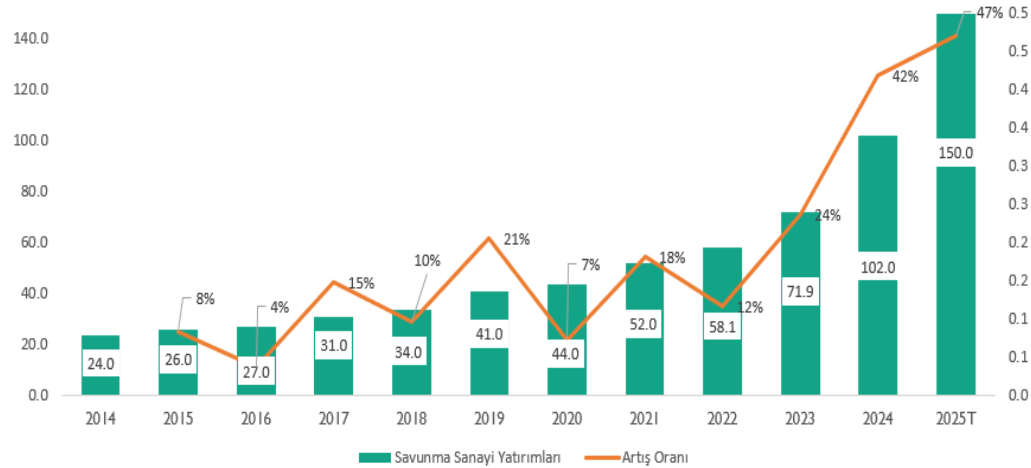
Savunma Sanayi Sektörü Genel Görünümü

2 Mayıs 2025

Jeopolitik dengelerin hızla değiştiği bir dönemde, Avrupa Birliği kendi güvenliğini önceleyen adımlar atmaya hazırlanıyor... Avrupa Birliği'nin yeniden silahlanma planı, bölgenin güvenlik altyapısını güçlendirmeyi ve üye devletler arasındaki savunma iş birliğini derinleştirmeyi hedeflemektedir. Ancak hem finansman modeli hem de karar alma sürecindeki yöntemler nedeniyle planın uygulanmasında çeşitli siyasi ve ekonomik zorluklarla karşılaşılması bekleniyor. Avrupa'nın savunma politikalarındaki bu dönüşüm, uzun vadede birliğin stratejik özerkliğini artırma hedefinin en önemli parçalarından biri olabilir.

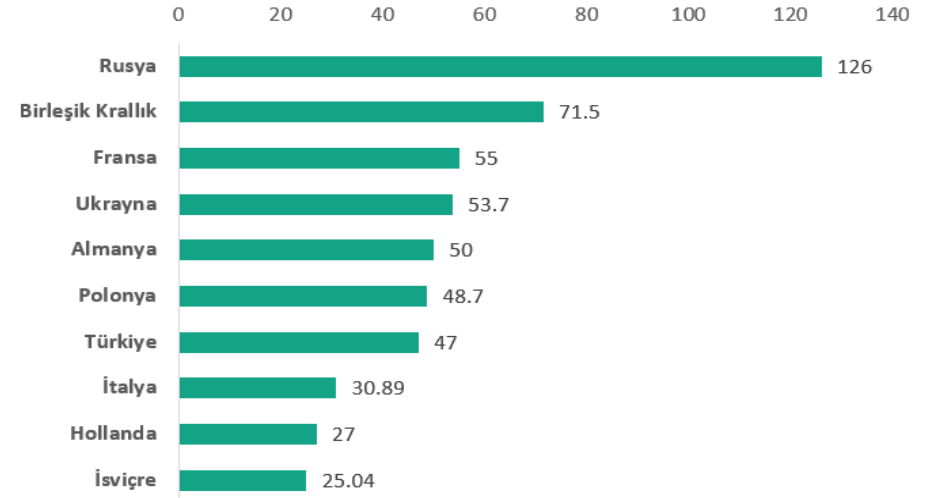
Sonuç olarak, ABD'nin Ukrayna'ya askeri yardımı askıya alması, AB'yi kendi savunma kapasitesini artırma yönünde adımlar atmaya teşvik etmektedir. Bu gelişmeler, önümüzdeki dönemlerde transatlantik ilişkilerde yeni bir dönemin habercisi olabilir. Küresel ölçekte gayri safi yurt içi hasıla içinde savunma harcamalarının payının artması, ülkemizde savunma sanayiinin lokomotifi konumunda olan **ASELSAN** açısından olumlu yansımaları doğurabileceğini düşünüyoruz.

Grafik 3: Avrupa Birliği Savunma Sanayi Yatırımları (milyar EUR)

Kaynak: Defence Industry and Space, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Grafik 4: Avrupa Ülkelerinin 2025 Savunma Sanayi Bütçeleri (milyar USD)

Kaynak: Anadolu Ajansı, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Savunma Sanayi Sektörü Genel Görünümü

2 Mayıs 2025

ABD Olmadan Avrupa'nın Savunması Gerçekçi Bir Senaryo mu?

- **AB'nin "İşbirliği yapma iradesi" kaçınılmaz olacaktır...** Son yıllarda Avrupa'nın güvenlik politikaları büyük bir dönüşüm geçiriyor. Artan jeopolitik gerilimler ve değişen tehdit algıları, kıtanın askeri kapasitesini yeniden gözden geçirmesine neden oluyor. Özellikle, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırıları ve savunma sanayisindeki yatırımları, Avrupa'nın kendi savunmasını daha güçlü hale getirme zorunluluğunu ortaya koyuyor. 2024 yılı itibarıyla Rusya'nın asker sayısı 700.000'e ulaşırken, tank, zırhlı araç ve uzun menzilli mühimmat üretiminde büyük artışlar kaydedildi. Tüm bu gelişmeleri düşündüğümüzde Avrupa'nın mevcut askeri yapısına "yetersiz" diyebiliriz. Avrupa ülkelerinin kara kuvvetlerinde yeterli sayıda modern ana muharebe tankı ve piyade savaş aracı bulunmuyor. Gerekli askeri kapasitenin oluşturulması için en az 50 yeni tugayın yapılandırılması düşünüldüğünde, binlerce yeni zırhlı aracın üretilmesi gerekiyor. Bu noktada Avrupa'nın en büyük açmazı, yıllardır devam eden askeri harcama kısıtlamaları ve NATO güvencesine fazla bel bağlamış olması. Ancak mevcut küresel konjonktür, Avrupa'nın kendi ayakları üzerinde durmasını gerektiriyor.
- Kendi savunmasını güçlendirmek isteyen Avrupa'nın en büyük zorluklarından başında, üye ülkeler arasındaki savunma politikalarının uyumlu hale getirilmesi olarak öne çıkıyor. Şu an için her ülke bağımsız bir savunma politikası izlerken, ortak hareket etme mekanizmaları yeterince gelişmiş değil. Bu da bütçe verimliliğini ve askeri gücün etkin kullanımını sınırlıyor. Avrupa'nın, özellikle Almanya ve Fransa gibi güçlü sanayi altyapısına sahip ülkelerin liderliğinde, ortak tedarik sistemleri ve askeri koordinasyonu güçlendirmesinin kritik önem taşıyacağını düşünüyoruz. Aksi takdirde, artan bütçeler askeri kapasiteye doğrudan yansımayaabilir ve kıta hala savunma konusunda dışa bağımlı kalabilir.
- Sonuç olarak, ABD'nin AB'yi küresel arenada yalnız bırakacağını düşünürsek, Avrupa'nın artık kendi savunma kapasitesini inşa etmekten başka bir seçeneği kalmayacaktır. Yalnızca bütçe artışıyla değil, güçlü bir iş birliği ve etkin koordinasyonla hareket etmesi gereken Avrupa, bu süreci hızlandırmadığı takdirde savunma konusunda ciddi bir zafiyet yaşayabileceğini düşünüyoruz. Yıllardır siyasi engeller ve ulusal çıkar çatışmaları nedeniyle ağır ilerleyen entegrasyon süreci, artık somut güvenlik tehditleri karşısında hızlanmak zorunda. Eğer Avrupa ortak savunma politikalarını güçlendirebilir, stratejik uyumu sağlayabilir ve askeri kapasitesini modernize edebilirse, dışa bağımlılığını azaltarak kendi güvenliğini garanti altına alabilir ve küresel güç dengelerinde daha sağlam bir yer edinebileceğini öngörüyoruz.

Savunma Sanayi Sektörü Genel Görünümü

2 Mayıs 2025

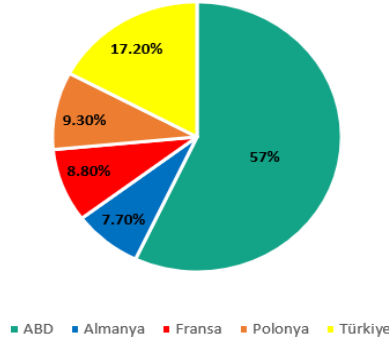
Avrupa'nın ABD Desteği Olmadan Güvenliğini Sağlaması: Stratejik ve Yapısal Gereklilikler

Avrupa'nın güvenliği açısından en öncelikli konu, Ukrayna'ya verilen askeri desteğin kesintisiz biçimde sürdürülmesidir. Ukrayna ordusu, halihazırda Rusya'ya karşı Avrupa için en güçlü caydırıcı unsur konumundadır. ABD'nin 2022'den bu yana sağladığı toplam 64 milyar euroluk askeri destek Avrupa açısından önemli olmakla birlikte, makroekonomik olarak bu katkının Avrupa tarafından karşılanması mümkün görünmektedir. AB'nin, ABD'nin 2024 yılı destek seviyesini telafi etmesi, yalnızca GSYH'nin %0,12'si kadar bir harcamayla [sağlanabilmektedir](#).

Daha kritik ve yapısal bir mesele ise, Avrupa'nın ABD'nin askeri varlığının yokluğunda kendi caydırıcılık kapasitesini inşa etmesidir. Mevcut NATO planlarına göre, Rusya'nın olası bir saldırısı durumunda ABD, Avrupa'ya toplamda 300 bin asker gönderme kapasitesine sahiptir. Avrupa'nın bu kapasiteyi kendi içinde oluşturabilmesi için yaklaşık 50 yeni mekanize tugaya (300 bin asker), 1.400 tanka, 2.000 zırhlı araca ve 700 topçu sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu, mevcut Fransız, Alman, İtalyan ve İngiliz kara kuvvetlerinin toplamından daha büyük bir muharebe gücü anlamına gelmektedir. Buna ek olarak, yüksek yoğunluklu savaş koşullarına uygun mühimmat, ileri düzey drone ve füze sistemleri ile hava taşımacılığı ve iletişim altyapılarının da geliştirilmesi gerekmektedir. Bu ölçekte bir yapılanma, yalnızca askeri kapasite artışıyla değil, aynı zamanda koordinasyon eksikliklerinin giderilmesiyle mümkün olabilecektir. Avrupa'nın 29 farklı ulusal ordusu parçalı ve düşük entegrasyonlu bir yapıya sahiptir; bu durum, ABD'nin tek elden komuta edilen birlikleriyle karşılaştırıldığında ciddi bir verim kaybı yaratmaktadır. Bu nedenle, ya personel sayısı çok daha yüksek tutulmalı ya da Avrupa çapında birleşik bir askeri planlama ve komuta sistemi tesis edilmelidir. Aksi takdirde, bireysel ülke çabaları hem maliyetli olacak hem de caydırıcılık açısından yetersiz kalacaktır.

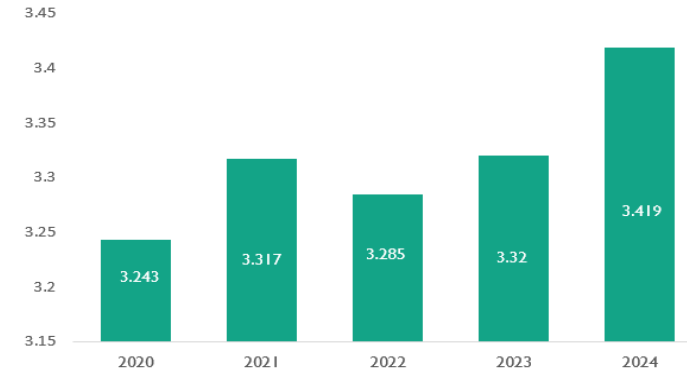
Avrupa'nın bu dönüşümü gerçekleştirebilmesi için savunma harcamalarını da ciddi biçimde artırması gerekmektedir. Güncel olarak GSYH'nin %2'si civarında seyreden bu harcamaların kısa vadede %3,5'e çıkarılması ve yıllık 250 milyar euroluk ek bir bütçe yaratılması [öngörülmektedir](#). Bu artışın başlangıçta borçlanma yoluyla finanse edilmesi, hem siyasi olarak kabul edilebilir bir yaklaşım olacak hem de ekonomik aktiviteyi destekleyici etkiler yaratabilecektir. Almanya'nın bu sürece liderlik etmesi kritik önem taşımaktadır. Almanya'nın savunma bütçesini 80 milyar eurodan 140 milyar euroya çıkarması ve ilave 100 bin askerlik bir kuvvet oluşturması, Avrupa'nın caydırıcı gücünü sağlam temellere oturtması açısından önemli bir adım olacaktır.

Grafik 5: 2024 Yılında NATO'da Aktif Asker Dağılımı En Yüksek 5 Ülke

Kaynak: NATO, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Grafik 6: NATO'nun Toplam Asker Sayısı

Kaynak: NATO, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Savunma Sanayi Sektörü Genel Görünümü

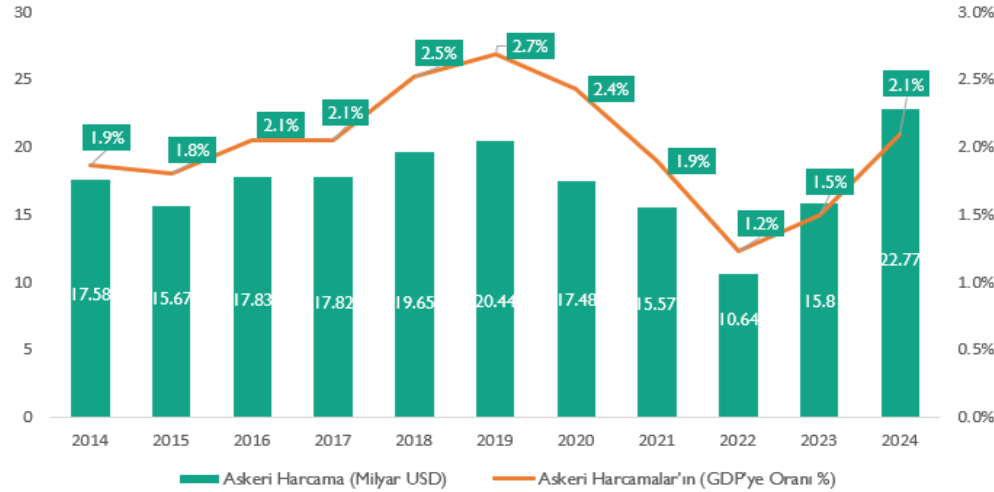
2 Mayıs 2025

Avrupa Birliği ve NATO Arasında Türkiye'nin Konumu...

Türkiye'nin savunma sanayi sektörü, 2025 itibarıyla güçlü bir dönüşüm geçirerek küresel savunma ekosisteminde dikkat çeken bir aktör haline gelmiştir. 2024 yılında savunma sanayi ihracatı 7,2 milyar doları aşarak tarihi bir seviyeye ulaşmış; Türk şirketleri, NATO üyesi ülkeler dahil olmak üzere 185 ülkeye sistem ve ürün satışı gerçekleştirmiştir. Baykar'ın İtalyan Piaggio Aerospace'i satın alması gibi stratejik yatırımlar, Türkiye'nin Avrupa savunma sanayisindeki konumunu güçlendirmiştir. Bu gelişmeler, savunma teknolojilerinde yerleşme oranının %80'e ulaşması ve TUSAŞ, ASELSAN, ROKETSAN gibi firmaların yurt dışı ortak projelerde etkin rol oynamasıyla desteklenmektedir. Özellikle İHA, SIHA, mühimmat ve zırhlı araç ihracatında Türkiye'nin ciddi bir kapasite oluşturduğu görülmektedir.

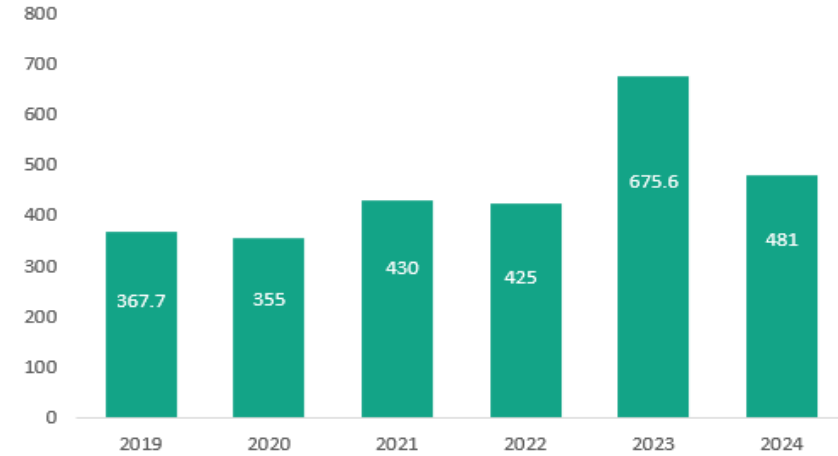
ABD'nin son yıllarda Avrupa güvenliğinde daha az rol üstlenmesi ve savunma yükünü Avrupa'ya bırakma politikası, Türkiye için hem stratejik bir boşluk hem de potansiyel bir fırsat yaratabilir. AB'nin 2025 Haziran'ında sunacağı 150 milyar euroluk savunma fonundan Türkiye, ABD ve İngiltere'nin **dışlanması**, kısa vadede Türk savunma sanayii şirketlerinin Avrupa içi projelere doğrudan katılımını zorlaştırabilir. Ancak Türkiye'nin, AB savunma projeleriyle teknik ve standart uyumunu geliştirerek ikili iş birliklerine odaklanması, bu açığı telafi edebilecektir. Türkiye'nin NATO üyesi kimliği, jeopolitik konumu ve operasyonel kabiliyetleri dikkate alındığında, Avrupa savunmasının çevre hattında kilit bir rol üstlenmesi kaçınılmaz görünmektedir. Türk savunma şirketleri için AB içi tedarik zincirlerine entegrasyonun, hem teknolojik kazanımlar hem de ekonomik ölçek büyüklüğü açısından stratejik önem taşımaya devam edeceğini düşünüyoruz.

Grafik 7: Türkiye Askeri Harcamaları ve Askeri Harcamaların GSYİH'ye Oranı (%)

Kaynak: SIPRI, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Grafik 8: Türkiye'nin Toplam Aktif Asker Sayısı (bin)

Kaynak: STATISTA, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Savunma Sanayi Sektörü Genel Görünümü

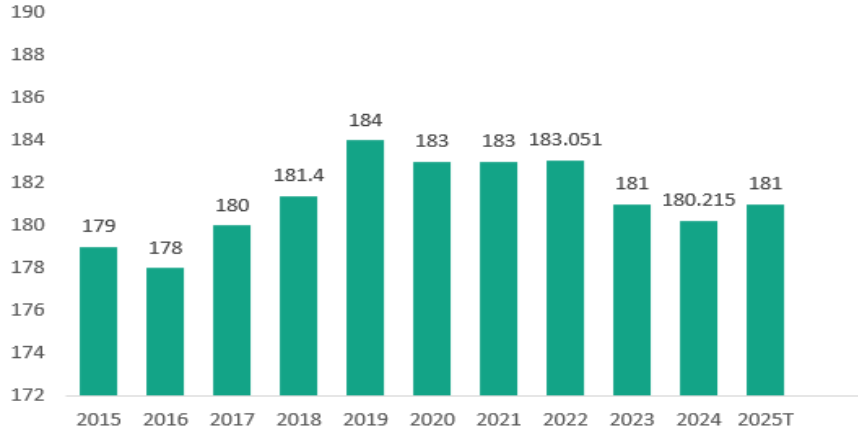
2 Mayıs 2025

Polonya ve Almanya Doğu Kanadın Güçlü Kaleleri...

Polonya, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik 2022'de başlattığı geniş çaplı işgalin ardından, NATO içinde savunma harcamalarını en hızlı artıran ülkelerden biri haline geldi. 2022'de GSYİH'sinin %2,7'sini savunmaya ayıran ülke, bu oranı 2024'te %4,2'ye ve 2025 için %4,7'ye [yükseltti](#). Bu oranın 2026 yılında %5'e yaklaşması [bekleniyor](#). Kaynak yaratmak için yalnızca Savunma Bakanlığı bütçesi değil, aynı zamanda devlet kalkınma bankası aracılığıyla tahvil ihraç eden Silahlı Kuvvetleri Destek Fonu da devreye sokuldu. Polonya'nın modernizasyon yaklaşımı üç temel eksene oturuyor: Ukrayna'ya verilen ekipmanların yerine acil alımlar yapılması, teknoloji transferi içeren stratejik tedariklerle yerli savunma sanayisinin güçlendirilmesi ve modernizasyon harcamalarının %50'sinin Polonya menşeli ürünlere yönlendirilmesi. Bu kapsamlı dönüşüm, Polonya'yı NATO'nun doğu kanadında caydırıcılığın merkezine yerleştirdi. Ayrıca, yakın zamanda Polonya hükümeti, tüm yetişkin erkekler için geniş çaplı bir askeri eğitim programı planladığını açıklamıştı. Buna göre, 500 bin kişilik bir ordu hedefi oluşturulması planlanıyor. Bu kapsamda ise, savunma harcamalarının %4'ünün anayasada güvence altına alınması [önerilmektedir](#).

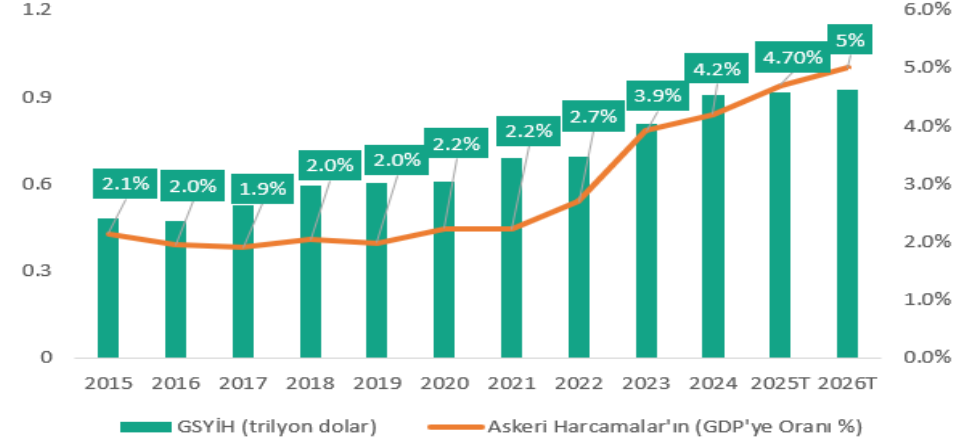
Almanya ise uzun yıllar düşük savunma harcamalarıyla öne çıkan bir ülkeyken, 2022 sonrası dönemde köklü bir savunma politikası değişimine gitti. Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sonrası Almanya, tarihi bir karar alarak Haziran 2022'de 100 milyar euroluk özel bir savunma fonu [oluşturmaktadır](#). Bu fonla hem envanterdeki eski sistemlerin yenilenmesi hem de Ukrayna'ya yapılan askeri yardımların karşılanması hedeflendi. 2022'de GSYİH'sinin sadece %1,38'ini savunmaya ayıran Almanya, bu oranı 2024'te %2'ye yükseltti; Savunma Bakanı Boris Pistorius, bu oranı ilerleyen dönemde %3,5'e çıkarabileceklerini açıkladı. 2024'te 45 milyar euro değerinde 97 savunma alımı onaylandı; bunlar arasında F-35 savaş uçakları, Patriot sistemleri ve 155 mm mühimmat gibi modern sistemler yer [alıyor](#). 2025 başında kabul edilen yeni yasayla birlikte, GSYİH'nin %1'ini aşan savunma harcamaları anayasal borç kısıtlamalarının dışına çıkarıldı ve 500 milyar euroluk bir kalkınma fonuyla savunma ve altyapı yatırımları için ilave kaynak yaratıldı. Almanya'nın bu stratejik dönüşümü, ülkeyi sadece askeri kapasite açısından değil, aynı zamanda NATO'nun uzun vadeli planlamasında daha merkezi bir aktör haline getiriyor.

Grafik 9: Almanya'nın Aktif Asker Sayısı (bin kişi)

Kaynak: STATISTA, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Grafik 10: Polonya'nın Askeri Harcamaları ve GSYİH'ye Oranı

Kaynak: World Bank, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Savunma Sanayi Sektörü Genel Görünümü

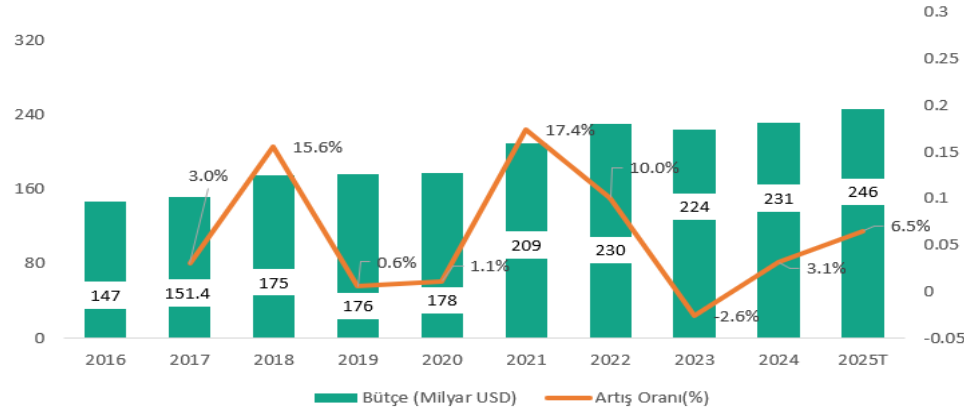
2 Mayıs 2025

Çin'in Savunma Önceliği...

Çin, 2025 yılı için savunma bütçesini %7,2 oranında artırarak yaklaşık 1,81 trilyon yuan (yaklaşık 245-250 milyar dolar) seviyesine yükselttiğini [duyurmuştu](#). Bu rakam, Çin'i ABD'nin ardından dünyanın en büyük ikinci savunma bütçesine sahip ülkesi konumuna getirirken, ülkenin dünyanın en büyük donanmasına sahip olduğunu da ortaya koyuyor. Açıklanan bu bütçe oranı, Çin'in hedeflediği yaklaşık %5'lik ekonomik büyüme oranının üzerinde kalarak savunma harcamalarının stratejik öncelikler doğrultusunda belirlendiğini göstermektedir. Pentagon ve bazı uzmanlara göre, Çin'in gerçek savunma harcamaları; sivil bütçeler altında saklanan kalemler nedeniyle açıklanan resmi rakamdan yaklaşık %40 daha yüksek olabileceği düşünülüyor. Son yıllarda ise Çin'in savunma yatırımları, daha yüksek teknolojiye silahlara yönelmiş durumda. Özellikle stealth savaş uçakları, uçak gemileri (mevcut 3, yolda olan 4. gemi) ve nükleer silah kapasitesinin genişletilmesi ön plandadır. Bu yatırımlar, Tayvan çevresinde giderek artan askeri tatbikatlarla birlikte yürütülmekte ve bu faaliyetlerin amacı Tayvan'ı yıldırma, savunmasını zayıflatmak olarak değerlendiriliyor. Çin Halk Kurtuluş Ordusu, Güney Çin Denizi'nde yapay adalar üzerine kurduğu üslerle bölgesel kontrolü artırmaya çalışmakta, ancak asıl hedefi Tayvan üzerindeki egemenliğini yeniden tesis etmek. Çin'in tehdit algısı, başta Tayvan olmak üzere Japonya ve Güney Çin Denizi çevresindeki deniz sınırı ihtilaflarına dayanıyor. Öte yandan, ABD'nin bölgedeki askeri varlığı ve Tayvan'a sağladığı savunma desteği, Çin tarafından doğrudan ulusal güvenliğe yönelmiş bir tehdit olarak tanımlanmakta, bu da savunma bütçesinin sürekli artmasının temel gerekçelerinden biri olarak gösteriliyor. Çin yönetimi her ne kadar Tayvan sorununa barışçıl çözüm istediğini belirtse de, "bağımsızlık girişimlerine ve bunlara destek veren yabancı ülkelere kesinlikle karşı çıkacaklarını" vurgulamıyor. Uluslararası ortaklıklar açısından Çin, özellikle Pakistan ile güçlü askeri iş birlikleri yürütmekte; son beş yılda silah ihracatının %60'tan fazlasını bu ülkeye [gerçekleştirdi](#). Ayrıca, Şanghay İşbirliği Örgütü gibi çok taraflı platformlar aracılığıyla da savunma ilişkilerini pekiştirmektedir.

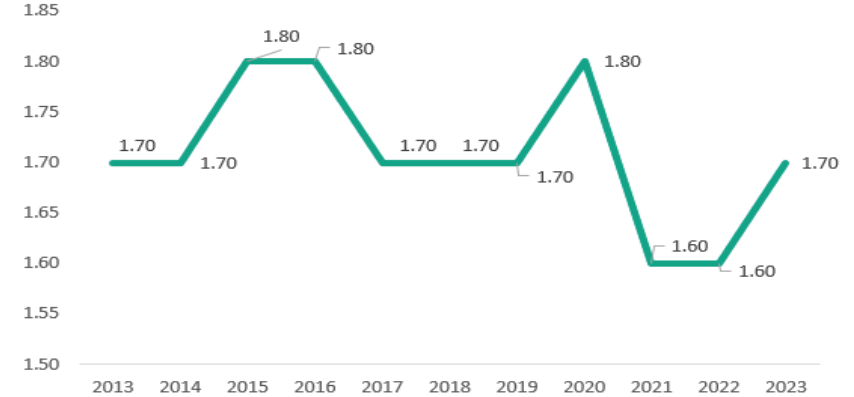
Sonuç olarak, Çin'in savunma bütçesi son on yılda kesintisiz artmakta, bu artış oranı çoğu zaman ekonomik büyümenin üzerinde seyretmektedir. Resmi açıklamalara göre savunma harcamalarının GSYİH içindeki payı [%1,5'in](#) altında tutulmaya çalışılsa da, gayriresmî olarak bu oranın daha yüksek olabileceği düşünülüyor. Çin yönetimi, bu bütçeyi "[barışçıl kalkınmanın](#)" bir aracı olarak sunmaya devam etse de, mevcut stratejik yönelim ve harcama kalemleri, Çin'in yalnızca kıyı savunması değil, açık denizlerde de güç projeksiyonu yapabilen bir ordu inşa etme çabasında olduğunu göstermektedir.

Grafik 11: Çin Savunma Bütçesi (milyar USD) (2016-2025)

Kaynak: World Bank, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Grafik 12: Çin'in Askeri Harcamalarının GSYİH içindeki Payı (%) (2013-2023)

Kaynak: World Bank, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Savunma Sanayi Sektörü Genel Görünümü

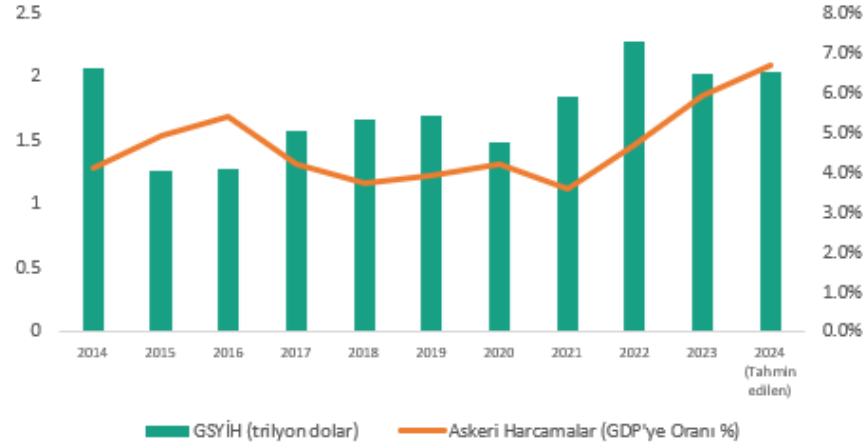
2 Mayıs 2025

Yeni Güvenlik Dengesinde Rusya...

Rusya'nın yaklaşık %7'lik GSYİH oranıyla gerçekleştirdiği savunma harcamaları, Avrupa'nın caydırıcılık kapasitesini artırma gereğini net biçimde ortaya koymaktadır. 2025 itibarıyla Avrupa'nın savunma harcamalarını artırma yönündeki adımları, özellikle NATO'nun doğu kanadında Polonya, Almanya ve Baltık ülkeleri üzerinden genişleyen yeniden silahlanma süreci Rusya tarafından doğrudan bir tehdit olarak algılanmakta ve Moskova'nın güvenlik doktrininde bu gelişmeler "dış askeri baskı" kapsamında değerlendirilmektedir. Buna ek olarak, Rusya'nın 2021 yılında güncellediği Ulusal Güvenlik Stratejisi (NSS), Batı'nın Rusya'yı çevreleme çabalarını ve NATO'nun genişlemesini temel tehditler arasında tanımlamaktadır. Söz konusu strateji, Rusya'nın egemenliğini ve iç istikrarını koruma amacıyla, Batı'nın diplomatik, bilgi, askeri ve ekonomik yöntemlerle Rusya'yı kısıtlamaya çalıştığını öne sürmektedir. AB'nin 800 milyar euroyu bulan "ReArm Europe" planı ile ABD'nin Avrupa'daki angajmanını azaltma eğilimi, Rusya'yı kendi askeri kapasitesini genişletmeye ve potansiyel ittifaklar kurmaya yönlendirmektedir. Bu doğrultuda Moskova, başta Çin ve İran olmak üzere BRICS+ ülkeleriyle askeri ve teknolojik iş birliğini derinleştirmekte; ayrıca Belarus ile birleşik savunma konsepti çerçevesinde NATO'ya karşı ortak tatbikatlar ve füze konuşlandırmaları gerçekleştirmektedir. Aynı zamanda Rusya, Afrika ve Orta Doğu'daki paramiliter gruplar ve dost rejimler aracılığıyla Avrupa'nın güvenlik alanındaki genişleme çabalarına dolaylı baskı uygulama stratejisi izlemekte; savunma sanayisini ise devlet destekli sübvansiyonlarla savaş ekonomisine adapte etmektedir.

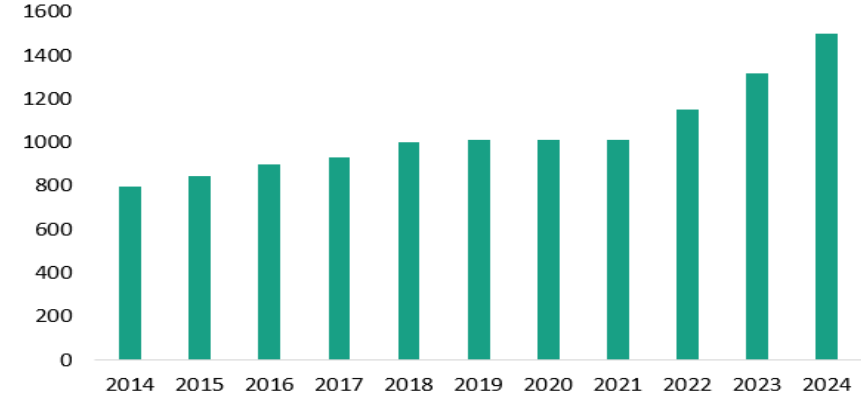
Sonuç olarak, Ulusal Güvenlik Stratejisi (NSS) makalesinde yer alan bilgilere paralel şekilde, Rusya'nın uzun vadede Avrupa'nın askeri konsolidasyonuna doğrudan çatışmadan ziyade dolaylı cephelerde ve asimetrik yöntemlerle karşılık vermeyi tercih ettiğinin işaretleri görülmektedir. Ancak Rusya'nın ekonomik kırılganlıkları ve Batı yaptırımlarının kalıcı etkileri dikkate alındığında, bu stratejik karşılıkların sürdürülebilirliği halen tartışmalıdır. Zira Avrupa'nın kendi güvenliğini merkezileştirme eğilimi sürdükçe, Rusya'nın yalnızca geleneksel askeri caydırıcılığıyla değil, aynı zamanda diplomatik ve hibrit unsurlarla da yanıt vermesi olası görünmektedir.

Grafik 13: Rusya'nın Askeri Harcamaları ve GSYİH'ye Oranı

Kaynak: STATISTA, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Grafik 14: Aktif Askeri Personel (bin) (2014-2024)

Kaynak: World Bank, Kuveyt Türk Yatırım Araştırma

Savunma Sanayi Sektörü Genel Görünümü

2 Mayıs 2025

Grafik 15: Porter 5 Güç Modeli - Küresel Savunma Sanayi Sektörü

Bu çalışmada, savunma sanayi sektörünü daha yakından anlayabilmek amacıyla Porter'ın Beş Güç Modeli'nden yararlandık. Sektörün yapısal rekabet gücünü analiz edebilmek için; yeni giriş tehditleri, tedarikçilerin pazarlık gücü, alıcıların pazarlık gücü, ikame ürün riski ve mevcut rakipler arasındaki rekabet düzeyi başlıklarını ele aldık. Her bir başlığı, savunma sanayine özgü koşullar ve güncel gelişmeler ışığında değerlendirmeye çalıştık. Aşağıda yer alan tablo, bu beş gücün sektörde nasıl konumlandığını özetlemekte ve genel görünüm hakkında fikir vermeyi hedeflemektedir.

Porter Gücü	Değerlendirme	Açıklama
1. Yeni Giriş Tehdidi	Düşük	Yüksek giriş bariyerleri (Ar-Ge maliyetleri, regülasyonlar, sertifikasyonlar, güvenlik protokolleri). Yeni oyuncuların sektöre girişi ancak devlet destekli olabilir.
2. Tedarikçilerin Pazarlık Gücü	Orta -Yüksek	Kritik komponent üreten tedarikçiler stratejik öneme sahiptir. Ancak büyük OEM üreticileri (Lockheed Martin, Airbus gibi) bazı alanlarda tedarikçiler üzerinde baskı kurabilir.
3. Alıcıların Pazarlık Gücü	Yüksek	Devletler alıcı konumundadır, büyük ölçekli ve uzun dönemli sözleşmelerle pazarlık gücü yüksektir. Ancak sektördeki oyuncu sayısı sınırlı olduğundan bu güç dengelenir. Jeopolitik tercihler de seçimleri etkileyebilir.
4. İkame Ürün Tehdidi	Düşük - Orta	Siber güvenlik, yapay zekâ ve insansız sistemler bazı konvansiyonel sistemlerin yerini alabilir. Ancak genel olarak savunma teknolojilerinin ikamesi zor ve zaman alıcı olabilir.
5. Mevcut Rakipler Arasındaki Rekabet	Yüksek	ABD, AB, Çin, İsrail ve Türkiye gibi ülkeler savunma teknolojilerinde liderlik için halihazırda rekabet halinde. Ar-Ge yarışı, ihracat rekabeti ve ortak üretim projeleri sektörde yoğun rekabete yol açabilir.

Kuveyt Türk Yatırım Araştırma Ekibi

Dr. Kutay Gözgör
Araştırma Direktörü

Ubeyde Safvan Erbaş
Kıdemli Uzman

Çimento, Demir - Çelik, Tekstil

Muhammet Çakmak
Uzman

Havacılık, Sağlık, Perakende, Savunma

Eren Bozdoğan
Uzman

Otomotiv, Giyim, Perakende, Beyaz Eşya, Savunma

Yasal Uyarı

Bu raporda yer alan bilgiler Kuveyt Türk Yatırım Menkul Değerler A.Ş. ("Kuveyt Türk Yatırım") tarafından genel bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Burada yer alan bilgi, yorum ve tavsiyeler yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde, kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir, herhangi bir yatırım aracının alım ya da satımı için öneri niteliğinde yorumlanmamalıdır. Bu tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanarak mali durumunuz, risk ve getiri beklentileriniz ile uyumlu olmayan yatırım kararları vermeniz beklentilerinize uygun olmayan sonuçlar doğurabilir. Burada yapılan analizlere dayanarak yapılan yatırımlar zararlı da sonuçlanabilir. Bu rapora dayanarak yapılan herhangi bir yatırımın sonucu Müşteri'ye aittir. Bu sonuçlardan dolayı Kuveyt Türk Yatırım ve çalışanları hiçbir sorumluluk üstlenmemektedir. Bu raporda yer alan bilgiler, güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan derlenmiş olmakla birlikte kesinlikleri ve doğrulukları garanti edilmemektedir. Bu nedenle, bu bilgilerin tam veya doğru olmamasından, kullanılan kaynaklardaki hata ve eksik bilgilerden dolayı doğabilecek zararlar konusunda Kuveyt Türk Yatırım ve çalışanları herhangi bir sorumluluk kabul etmez. Raporda yer alan bilgiler Kuveyt Türk Yatırım'ın yazılı izni olmadan çoğaltılamaz, yayınlanamaz veya üçüncü kişiler ile paylaşılamaz.

